

MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN İLKÖĞRETİM MÜZİK DERSİ İŞLEYİŞİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Serpil UMUZDAŞ*

Aytül LEVENT**

Özet

Bu araştırma ile müzik öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi işleyişine yönelik görüşlerini betimlemek amaçlanmaktadır. İlköğretim müzik eğitimi sürecine yönelik düşüncelerin ortaya konulması, eğitimin temeli olan ilköğretim düzeyinde niteliğin artırılması bakımından önemlidir. 2011- 2012 öğretim yılında Antalya ili Kepez ilçesindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında 62 müzik öğretmeni bulunmaktadır. Araştırmaya bu bölgede görev yapan 30 müzik öğretmeni katılmıştır. Araştırmada serbest mülakat yöntemi kullanılmış olup; elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, müzik öğretmenleri; en son yapılandırılan 2006 müzik öğretim programını kullanışlı bulmakla beraber, var olan bazı sorunlar nedeniyle uygulama zorlukları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sorunların başında, kalabalık sınıflar, müzik ders süresi ve fiziki şartların yetersiz olması gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, müzik dersi, öğretmen görüşleri

THE MUSIC TEACHERS' VIEWS CONCERNING THE FUNCTIONING OF PRIMARY SCHOOL MUSIC LESSONS

Abstract

In this research, it is aimed to describe the music teachers' views concerning the functioning of primary school music lessons. To reveal the thoughts dealing with the process of the music education in the primary education is important for the increase of the standards of primary education which is the basic of the education. There are 62 music teachers working in the primary schools in the Kepez district of Antalya province during the 2011-2012 academic year, and participants of this research are the 30 music teachers working in the same district. In the research, informal interview method was used and the content analysis is applied to analyze the data obtained. According to the findings, the music teachers stated that due to the some

---

* Yrd. Doç. Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ABD, E-posta: serpil.umuzdas@gop.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, E-posta: alevent_66@hotmail.com

problems they have experienced difficulties nonetheless they thought that the music education program configured in 2006 is useful.

The crowded classrooms, inadequate physical conditions and the lack of music lesson hours are the most important of these problems.

Key words: Primary education, music course, teacher opinions

GİRİŞ

Bireylerin “insan” tanımı içinde düşünce ve davranışlar geliştirebilmiş bir varlık olabilmeleri için eğitim bir ihtiyaçtır. Planlama-uygulama ve değerlendirme aşamalarının iyi planlanması, eğitimin niteliğini geliştirecektir.

Sönmez (2003: 8)’e göre program öğrenciden beklenen öğrenmelerin gerçekleşmesine yönelik tüm etkinlikleri içine alır. Bunlar; 1. Hedef 2. Hedef Davranışlar 3. Üniteler 4. Eğitim Durumları 5. Değerlendirmedir. Varış (1994: 18) ise eğitim programını “Bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar” şeklinde tanımlamaktadır. Eğitim programları hazırlanırken çalışma grupları oluşturulmaktadır. Program hazırlanmasında; uygulama, değerlendirme ve geliştirme aşamalarında görev alacak kişiler önemlidir. Demirel (2004: 69) görev alacak kişileri 1) Eğitim Programı Geliştirme uzmanı 2) Eğitimde ölçme ve değerlendirme uzmanı 3) İlgili konu-alan uzmanı (Üniversiteden bu alanın uzmanı) 4) İlgili konu alanı öğretmenleri (uygulayıcıları) olarak sıralamıştır.

Genel olarak bakıldığında Millî Eğitim şuralarında gerek toplam üye sayısı, gerekse toplam üye içerisindeki müzik ve sanat eğitimcisi sayılarının farklılık gösterdiği görülmektedir (Gündoğdu, 2007: 26). Milli eğitimle ilgili önemli kararların alındığı bu toplantılarda müzik eğitimcisi sayısının diğerlerine nispeten az olması sebebiyle

öğretmenlerin değerlendirme sürecine dâhil olduğu bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Problem

Bu araştırmanın problemi “Müzik öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi işleyişine yönelik görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Amaç

Bu araştırma ile müzik öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi işleyişine yönelik görüşlerini betimlemek amaçlanmıştır.

Önem

İlköğretim müzik eğitimi sürecine yönelik düşüncelerin ortaya konulması, eğitimin temeli olan ilköğretim düzeyinde niteliğin artırılması yönünde kaynak olması bakımından önemlidir. Nitelikli ilköğretim süreci, eğitimin yaşam boyu kaliteli yürütülmesine olumlu etki edebilecektir.

İlköğretim müzik eğitimi sürecinde programın uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüşlerine başvurmak, hazırlanan programın uygulanabilirliğinin tespit edilmesi açısından gerekli görülmektedir. Programı yürütme sürecinde karşılaşılan problemlerin düzeyi programın başarısıyla ilintilidir.

YÖNTEM

Müzik öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi işleyişine yönelik görüşlerini betimlemek amacıyla yapılan bu çalışma için nitel betimsel yöntem seçilmiştir. Katılımcılara konu hakkında serbestçe konuşma olanağı veren serbest mülakat yöntemi ile öğretmenlerden ilköğretim müzik dersi işleyişine yönelik görüş ve inanışlarını açıklamaları istenmiştir. İlköğretim okulunda görev yapmakta olan müzik öğretmenin konuya ilişkin görüşleri birebir kayıt edilerek analiz edilmiştir.

Olgu bilim araştırmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu analizde birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenlenir. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilerek

bulgular açıklanır ve yorumlanır. Mülakat verilerinin analizi için, nitel verilerin düzenlenmesinde önemli bir kolaylık sağlayan veri kodlaması yapılarak, mülakattan elde edilen veriler kategoriler altında sınıflandırılır ve anlamlı hale getirilir. Böylelikle farklı bölümlerde yer alan ve anlam bakımından ilişkili olan verilerin bir araya getirilmesi ve ilişkilendirilmesi mümkün olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada nitel verilerin düzenlenmesinde önemli bir kolaylık sağlayan veri kodlaması yapılmıştır. Bireysel olarak uygulanan mülakatlardan elde edilen ortak görüşler dikkate alınarak verilerden çıkarılan kavramlara göre kodlamalar yapılmış ve böylece veriler anlamlı hale getirilerek yorumlanmıştır.

2011- 2012 öğretim yılında Antalya ili Kepez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında 62 müzik öğretmeni görev yapmaktadır. Bu araştırmaya bölgede görev yapan gönüllü 30 müzik öğretmeni katılım göstermiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde tablolaştırılmış içerik analizi sonuçları değerlendirilmektedir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224). Bu bağlamda verilerin yorumlanmasında alıntılardan da yararlanılmıştır.

Öğretmenlerin müzik dersi işleyişine yönelik görüşleri, elde edilmiş sırasına göre tabloya yerleştirilerek yorumlanmıştır. Sol dikey sütunda içerik analizinden elde edilen ifadeler yer almakta, üst yatay sütun ise katılımcıları temsil etmektedir. Kesişen her sütun, katılımcının o ifadeye katıldığını gösterir. Yorumlar kolay okunması amacıyla ifade sırasıyla ayrı başlıklar altındadır. Yorumlarda yer alan EÖ kısaltması erkek öğretmeni, KÖ kısaltması kadın öğretmeni temsil etmektedir.

“Sınıflar Kalabalıktır”

Tabloya göre; bir dersliğe düşen öğrenci sayısının yüksek olması, müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların başında gelmektedir. Katılımcılar, sınıfların kalabalık olduğunu “EÖ1: Kalabalık sınıflarda başarılı olmak mucize..., KÖ3: Sınıflarım kalabalık ve bir ders saatinde her öğrenciye tek tek söz veremiyorum...,KÖ5, EÖ8, EÖ20, KÖ27: bir ders saati istenilenleri yapmak ve uygulamak için yetmiyor...,EÖ: Sınıfların kalabalıklığı sorunlardan biridir..., EÖ10: Sınıf mevcudlarımız çok kalabalık olduğu için uygulamalı , öğrenci merkezli , yaratıcılığa dayalı etkinlikler yapmamız mümkün olmuyor..., EÖ14 ve EÖ15: Kalabalık sınıflar yüzünden müzik dersinde yoklama almak zor oluyor... EÖ18: Kalabalık sınıflar müfredatın uygulanmasını engelliyor...,KÖ23: Sınıf mevcudu önceden 30 du şimdi kalabalık..., EÖ25: Sınıf mevcudlarını fazlalığı bir çok etkinliğin önünde engel oluşturmaktadır..., EÖ28: Sınıflarımız kalabalık olduğundan ders sağlıklı işlenmiyor..., EÖ29: programı yapanlar sınıfların kalabalığını düşünmemişler...” ifadeleriyle dile getirmişlerdir.

Kalabalık sınıflar genel olarak sınıf yönetimi sorunlarını beraberinde getirmekle birlikte, müzik dersinde öğretmenin öğrenciyi tanınması ve yeteneğini keşfetmesine de bir engeldir. Uludağ ve Odacı (2002 153-154) öğrenci sayısı ile akademik başarı arasında ilişki olduğunu, öğrenci sayısının az olduğu sınıflarda akademik başarının ve öğrenmenin, öğrenci sayısı çok olan sınıflara göre daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Kalabalık sınıfların eğitimin niteliği ile ilgili yeni sorunlara neden olacağı düşünüldüğünde bu sorunun saptanması, bulgunun değerini arttırmaktadır.

“Müzik Dersine Ayrılan Ders Süresi Azdır”

Tabloya göre; ilköğretim müzik dersinin süresi, müzik öğretmenleri tarafından yetersiz görülmektedir. Böyle düşünen müzik öğretmenleri katılımcıların tamamına yakındır. Bu sorun katılımcılar tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“EÖ1, KÖ4, KÖ5, EÖ10 ve EÖ14: Müzik öğretmenliğinin en belirgin sorunu ders saatlerinin yetersizliğidir..., EÖ2: Dersin saati müfredatı karşılayacak düzeyde değildir. Müfredat geniş kapsamlıdır. Ders saati bununla eşdeğer değildir..., KÖ3: ...bir ders saatinde her öğrenciye tek tek söz veremiyorum..., EÖ6: Milli eğitimin bize sunduğu müfredat programı dahilinde işlemeye çalıştığımız müzik dersleri maalesef yetersiz kalmaktadır. 1. 2. 3. Sınıflarda 2, 4. 5. 6. 7. 8. sınıflarda ise 1 saat işlenen müzik dersleri hem öğretmeni hem de

öğrencileri tatmin etmemektedir..., KÖ7: dersin öğrenci merkezli işlenebilmesi için haftalık müzik dersi saatinin bir ders saatinden iki ders saatine çıkarılması gerekmektedir. Haftada bir ders saati hem öğretmene hem de öğrenciye az gelmektedir..., EÖ8, KÖ26, EÖ28: Bir ders saati istenilenleri yapmak ve uygulamak için yetmiyor...,EÖ9: ders saatinin yetmeyişi her zaman sorun olmuştur..., EÖ11: Müzik eğitim müfredatının müzik dersi saatinin yetersizliğinden dolayı yeterli olmadığını düşünüyorum. Çünkü bir ders olan müzik dersinde yoklama almak geçmiş dersi tekrarlamak , öğrencilerin hazır bulunuşlarını kontrol etmek uzun zaman alıyor. Bütün bunları yaparken öğrencilerin dikkatini çekmeye çalışıyorum. Müzik dersi iki ders saatine çıkarılrsa iyi olur..., EÖ15, KÖ16, EÖ20, KÖ22 ve KÖ23: Ders saatlerinin az olması işleri zorlaştırmaktadır..., EÖ17: Müzik derslerinin işlenişi ve sevdirmesi anlamında 2 ders olmasını destekliyorum bu haliyle az..., EÖ25: Müzik dersinde öğrenciler daha çok müziği ifade etmeliler ancak bunlar için ...ders saatlerini arttırmak gerekir..., EÖ29: Program güzel ama hazırlarken 1 ders saati buna yetmez dememişler..., KÖ30: Program kullanışlı görünüyor ancak uygulamak için ders saati mümkün değil yetmez, yetmiyor da...”.

Müzik öğretmenlerinin sorun algılarının başında gelen ders süresinin yetersiz oluşu, müzik dersinin işleyişine ilişkin diğer sorunlara kaynak olabildiği düşünülmektedir. Ders süresinin yetersiz olması, her öğretim düzeyinde neredeyse ders için tespit edilen bir durumdur. Programda yer alan tüm ders sürelerinin arttırılması imkânı olmadığından ötürü, çoğu araştırma önerisinde yer alan “ders süresi arttırılmalıdır” ifadesinden ziyade işleme konabilir başka yaklaşımlar benimsenebilir. İmkân yok ise nispeten kolay olan düzenlemelerle sorun bertaraf edilebilir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde, ders süresinin yetersiz olma nedeni olarak, 1- öğretmenin dersin ilk dakikalarında yaşadığı sınıf yönetimi sorununun zaman yönetimi sorununa dönüşmesi, 2- kalabalık sınıfta öğrenim gören çok sayıda öğrenci ile ders saati içinde etkinlik yürütülememesi ifadeleri beyan edilmiştir. Özellikle “KÖ3’in, Sınıflarım kalabalık ve bir ders saatinde her öğrenciye tek tek söz veremiyorum..., EÖ8’in, bir ders saati istenilenleri yapmak ve uygulamak için yetmiyor. 47 kişilik sınıflarda bu çok zor. Kitaplarda olan formları doldurtmak için bile zaman kalmıyor” ifadelerinden hareketle, bu sorunun kaynağının kalabalık sınıflar olduğu söylenebilir.

“Fiziki Şartlar Yetersizdir”

Eğitim alan yazınında fiziki şart ifadesinin kalabalık sınıf, çok sıcak veya soğuk ortam, temizlik gibi farklı değişkenleri kapsadığı görülmektedir. Bu çalışmada katılımcılarla

yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre; fiziki şart olarak müzik yapmak için uygun donanımlı derslik ifade edilmektedir. Bu durumu katılımcıların “EÖ1: Çocuklar için çok uygun olan orff çalgılarının kullanılabilceği alan yok..., EÖ2: Öğrencileri çalıştıracak enstrümanların olmaması öğretmenin işini zorlaştırır. Yine müzik öğretmenleri için özel çalışma odaları olmalıdır , zira bu da bir çok okulda yoktur. Bu eksikliklerle öğrencinin “Yeteneğim yok” ibaresine sığınarak çalışmaması da yine bu dersin önemsizliğini düşünenler için avantaj olmuştur. Tüm bu eksikliklere rağmen biz milli eğitimde görev yapan müzik öğretmenlerimiz , bu ülkeye yetenekli çocuklar kazandırmak adına bu işi yapmaktayız..., KÖ3: Yeni program öğrenci merkezli , çocuğu aktif kılan bir yönetimi var ama donanımı olmayan bir ortamda bunu uygulayamıyoruz. Araç – gereçlerimiz yetersiz hatta yok diyebilirim..., KÖ5: Ders araç gereçliğinin yetersizliği hatta bazılarının hiç olmaması bir sorundur..., KÖ7: Çevre faktörü ya da okulda bir müzik odasının bulunmaması ders araç gereçlerinin yetersiz olması da dersi olumsuz etkiler. Bu durum yine öğrenci dikkatini çekmesini zorlaştırmaktadır...,EÖ13: Sınıflarda eşlik etmek için yeterli malzeme bulunmuyor...,KÖ16: İlköğretim ve liselerdeki en büyük problemimiz müzik dersliklerimizin olmaması. Diğer sınıfları rahatsız etmemek için fazla ses yapmamaya dikkat ediyoruz. Okulumuzda ders araç-gereçleri yetersiz. Çocuklar o yüzden ilgisiz ve bu durum dersi sevmemeleri için güzel bir neden...,EÖ18: Müfredatın uygulaması neredeyse mümkün değil. Özellikle çoklu zeka kuramlarına göre hazırlanmış , öğrenciyle bire bir eğitim yapılması zorunlu olan yeni müfredatımız zor. Sebeplerinden biri de materyal eksikliği...,EÖ20 ve EÖ22: Dersimin gerektirdiği malzemeleri (Cd çalar – Org gibi) okulda bulamamaktan muzdaribim..., EÖ24: Öğretmenlere maddi ve manevi destek verilmediğinden öğretmenlerin kafaları meslekleri dışında her şeyle meşgul. Enerjisi ve verimi düşen öğretmen yeterli eğitimi verememektedir. Okullardaki fiziki olanaksızlıklar vardır. Müzik sınıfı yok , araç-gereçler yetersiz...,EÖ25: Müzik dersinde öğrenciler daha çok müziği ifade etmeliler ancak bunlar için fiziki şartları uygun hala getirmek gerekir...,KÖ27: Program iyi niyetlerle hazırlanmış ama eksikleri var. Çoklu zeka programına göre hazırlanması güzel de uygulayabileceğimiz şartlar olursa! ... müzik odamız yok. Olsa da elimizde kullanabileceğimiz malzeme çok kısıtlı...,EÖ28: Müzik odasız, eksik malzeme ile ne kadar başarılı olabilirsek o kadar...,KÖ30 Müzik odamız ve yeterli malzemelerimiz yok. Blok flütü bile öğrencilerimin çoğuna ben alıyorum ya da kitapçılardan yalvar yakar birkaç tane alabiliyorum...”cümlelerinden anlamak mümkündür.

Tabloda da ilk sıralarda sorun olarak belirtilen fiziki şartların yetersizliği durumunun, ilköğretimde müzik dersinin işleyişini olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Çocuklarda farklı tür zekaları geliştirebilmek için işitsel ve görsel donanımı olan bir müzik dersliği bir ihtiyaçtır.

“Yeni Programın Tanıtımı İçin Hizmetiçi Eğitim Verilmelidir”

Tabloya bakıldığında; ilköğretim müzik öğretmenlerinin bir kısmının (n=3) hizmetiçi eğitim ihtiyacına dikkat çektiği görülmektedir. Öğretmenler (EÖ1, EÖ2, EÖ28), “*Yeni programın tanıtılması ve uygulanmasıyla ilgili hizmetiçi çalışmalarının yapılmasının yararlı olacağı kanaatindeyim...*” cümlesi ile bu ihtiyaçlarını bildirmektedir. İlköğretimde uygulayıcılara her yılın belirli dönemlerinde eğitim verilmesi planlanmaktadır. Ancak bu sorunu yaşayan katılımcılara görüşmelere göre bu eğitimler ihtiyacı karşılamamaktadır. Hizmetiçi eğitimi uygulamada sorunlar olduğunu ifade eden öğretmenler, bu durumun öğretim sürecinde olumsuz yansıdığını belirtmektedirler. EÖ28’in “*Hizmetiçi eğitimler amacına hizmet etmemektedir, bu da sonucu etkilemektedir...*” ifadesi bu durumu özetlemektedir.

Eğitimde değişim ve gelişimlerin hızı gün geçtikçe artmaktadır. Bireyin, önceki bilgi ve beceri ile bu gelişimlere uyum sağlaması mümkün olmamaktadır. Gerekleri yerine getirme ile ilgili program beklentilerini hizmetiçi eğitimle öğretmene kazandırılması yerinde olacaktır.

“Öğretmenlerin yeni programla ilgili yeterli bilgiye sahip olmalarını sağlayacak seminerler ve hizmet içi eğitimlerin ihtiyacı karşılamaması, hedeflenen başarıyı yakalama doğrultusunda istenen seviyede olmadığını göstermektedir.” (ARICI, 2011).

“İlköğretim Müzik Dersini İlk Kademedede de Müzik Öğretmeni Yürütmelidir”

Milli Eğitim Temel Kanunu öğretmenliği, “Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlamakta (23.madde) ve öğretmenlik mesleğine hazırlığın “genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon” ile sağlanacağı 43.madde ile hükme bağlanmaktadır (www.meb.gov.tr).

“Öğretmenin konu alanını çok iyi bilmesi, eğitim ve öğretimle ilgili bilgi, beceri ve tutumlarla donanık olması gerekir. Öğretmendeki eksiklikler, tutarsızlıklar eğitim ortamını

olumsuz yönde etkileyebilir.” (Sönmez, 1994: 10). Başaran’a göre de “Bir meslek adamının mesleğinde başarılı olup doyuma ulaşabilmesi için mesleğinin gereklerine inanması, mesleği için gerekenleri bilmesi ve uygulaması zorunludur.” (Başaran, 1996: 114).

Araştırmaya katılan ilköğretim müzik öğretmenleri, ilköğretim müzik derslerine müzik öğretmenin girmemesi gerektiğini bir sorun olarak ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcılara ait olan aşağıdaki ifadelerle örneklendirilebilir:

EÖ1: 1, 2 ve 3. Sınıflarda müzik öğretmenin olmamasının programın işleyişini olumsuz etkilediğini düşünüyorum...,KÖ4: 1,2,3. Sınıflara müzik öğretmenin girmemesi problem...,EÖ8: Müzik dersine 1.2.3. sınıflarda sınıf öğretmenin girmesi ve genellikle bu dersi işlememesi çocuğun müzikal becerisini köstekliyor...,EÖ12: İlkokul 1. 2. 3. Sınıflara girmiyoruz ama giriyormuş gibi 4. Sınıfta programa devam ediyoruz... Kesinlikle solfej çalışmaları yapamıyoruz...,KÖ27: ... Bir de 1., 2., 3. sınıflara biz müzik öğretmenleri girmiyor. Sınıf öğretmeni de ne kadar işleyebilirse. Sıkıntı çok ta çözümü bize danışan yok...,EÖ28: Birinci kademedeki 1,2,3. sınıflara sınıf öğretmeni giriyor. Nota eğitimine kitaba kalsak geç başlarız. Biz gene de kendi inisiyatifimizle öğretmeye çalışıyoruz...”

“İlköğretim müzik derslerine müzik öğretmenin girmesi gereği” konu olarak oldukça uzun zamandır tartışılmaktadır. Sınıf öğretmenin müzik dersine ilişkin tutumu olumlu, bilgi ve özyeterlik düzeyi yüksek olduğu sürece bu durumun bir probleme yol açmayacağı düşünülmektedir. Ancak çalışmalar (Şahin ve Aksüt, 2002; Küçüköncü 2007) genellikle sınıf öğretmenlerinin müzik öğretimine ilişkin tutum, beceri, algı ve özyeterliklerinin müzik öğretmenlerine oranla daha sınırlı olduğunu göstermektedir.

O’Brien (1983) çelişen yaklaşımları karşılaştırdığı çalışmasında durumu şöyle özetlemektedir:

“Müzik öğretmene sahip olmanın birçok avantajı bulunmaktadır. Müzik öğretmeni, müzik etkinliklerine nezaret edebilir, uygulanan programı yönetebilir, müziği iyi bildiği için çeşitli kaynaklardan haberdardır. Bir uzman olarak düşünür, bunun sonucu olarak da müziği daha çabuk ve daha iyi bir şekilde öğretebilir. Enstrüman çalmada ve şarkı söylemedeki becerileri nedeniyle ilgi çeker. Müzik öğretmeni sınıflara veya müzik derslerine uğrayan bir ziyaretçi gibi görüldüğünden, çocuklar ona karşı sınıf öğretmeninden daha dikkatli olurlar. Buna karşılık sınıf öğretmeni de bazı avantajlara sahiptir. Çocukları iyi tanır, müzik

etkinliklerini hem sınıfının hem de öğrencilerin özelliklerine uygun olarak düzenleyebilir. Müzik dersini günün en uygun saatine yerleştirebilir ve diğer derslerle bağlantı kurarak bütünleştirebilir. Ancak sınıf öğretmeni bu alanda yeterli birikime sahip değilse, çocukların müziği yanlış öğrenmesi gibi bir dezavantajla karşılaşılabilir. Programı oluşturan şarkı söyleme, dinleme, çalgı çalma, (müzik eşliğinde) hareket etme, müziği okuma ve yaratma etkinlikleri dengeli bir biçimde uygulama içine alınmayabilir. İdeal bir durum, müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni birlikte olduğunda gerçekleşebilecektir. Onlar sorumlu oldukları çocuklara uygun ve geçerli bir müzik programını sunarken, aynı zamanda kendi kişisel ya da mesleki gelişimlerini de sağlayacaklardır.” (O’Brien, 1983’den akt. Göğüş, 2008: 369-382)

“Ders Dışı Etkinlikleri Kontrol Etmede Zorluklar Bulunmaktadır”

“Ders dışı etkinlikler, okulda veya okul dışında, eğitimin amaçlarına uygun olarak, öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda, kişiliklerini geliştirmek için, okul yönetiminin bilgisi ve öğretmenin rehberliği altında yapılan, planlı, programlı ve düzenli çalışmalar” olarak tanımlanmaktadır (Binbaşıoğlu 2000: 9).

Araştırmaya katılan öğretmenlerden bir kısmı (n=3), ders dışı etkinlikleri kontrol etmede zorlukların bulunduğunu “KÖ3: *Sınıfın kalabalık olmasından dolayı dersteki kontrol zorluğunun yanı sıra ders dışı etkinlikleri kontrol edemiyorum...*, KÖ7: *Öğrencilerin müzikal alanda geliştirilmesi ya da ileride mesleki açıdan seçilebilmesi , tamamen müzik dersinin işleniş ile alakalıdır. Bunun sağlanabilmesi için ders dışı etkinlikler de gereklidir ancak bürokratik olarak düzenlenmesi zor olduğundan pek yönelinmez..*, KÖ27: *Programda yapmamız istenen okul dışı etkinlikleri takipte zorlanmıyorum desem yalan olur, ailelerin desteğini almaya ihtiyaç duyuyoruz...*” cümleleriyle ifade etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak, kalabalık sınıfları oluşturan öğrencilerin sorumluluğunun zorluğunun yanı sıra yönetsel ve bürokratik zorlukları dile getirmişlerdir. İzin alma sürecinin uzun sürmesi bu zorlukların başında gelmektedir. Öğretmenler, etkinlikler konusunda yönetimden ve ailelerden destek görmek istediklerini vurgulamaktadırlar.

“Teorik Bilgi Çoktur/ Uygulamaya Yönelik Çalışma İmkanı Azdır”

İlköğretim müzik öğretmenleri, programda teorik bilgilerin çok olması nedeniyle uygulama yapmada sıkıntı çektiklerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir:

“EÖ1: Ders kitaplarındaki teorik bilgiler biraz fazla gibi. Uygulamaya fazla yer verilmemiş...,KÖ3: Uygulamaya yönelik çalışmalara az yer verilmiş. Program çocuğun psikomotor becerilerini, düşündüğüm orff yönteminin kullanımına imkan vermiyor. Oysa kalabalık sınıflara çok güzel uygulamalar yapılabilir...,EÖ12: Kalabalık sınıflarla programda yer alan şarkıların kesinlikle solfej çalışmalarını yapamıyoruz...,KÖ19: Nota eğitiminden uzak şiir kitabı gibi.,EÖ29: Kitapları teoriyle şişirmişler. Uygulamaya zaman kalmıyor...”.

Uygulama aşamasının yürütülebilmesi için öğrencide bilgi ve kavrama durumlarının gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Teorik bilgilerin yaşamda kullanılabilir olması için ise uygulama şarttır. Müzik öğretmenleri, bilgilerin öğrenci tarafından öğrenildiğini teyit ederek uygulamalar ile pekiştirme yapabilirler. Ancak burada kalabalık sınıflarda ders süresinin yetersiz kaldığı bulgusu akla gelmelidir. Böyle bir durumda sorunun sarmal olarak gerçekleşip büyüdüğü yadsınamaz bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır.

“Programda Türk Müziği Bestecileri Yeterince Tanıtılmamaktadır”

İlköğretim müzik dersinin amacı; öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sosyal alanlarda gelişimini sağlayarak bir müzik kültürü oluşturmalarını sağlamaktır. Yönetken (1953: 2)’in dikkat çektiği gibi Avrupa’da bazı ülkelerin “Sanat Başyapıtlarının Açıklanması Hakkında Genelge” yayınlamasıyla çocukların sanat eserlerini ve sanatçıları tanınmasına olanak sağlanmıştı. Bu genelgeye göre farklı düzeyler için toplam 14 derslik bir program hazırlanmıştır (akt. Say, 1996: 60). Bu araştırmanın bulgularına göre de öğretmenlerden bir kısmı (n=2), müfredattaki müziğimizi ve bestecilerimizi öğrencilere tanıtacak kısımların artmasının gereğini şu cümlelerle dile getirmektedirler:

“KÖ3: Türk müziği ve bestecileri tanıtılmıyor. Ezgileri yok...,KÖ7: Müzik kitaplarında yorumcularımıza, dönemlere, bestecilerimize vb. yer verilmemiştir. Öğrenciden öğretmenden başka model alabileceği başka kimse yoktur. Bu tür konuların araştırılması, öğrencilere tanıtılması tamamen öğretmenin görüşüne bağlıdır. Müziksel gelişimin ulusal boyuttan uluslararası boyuta açılım gösterebilmesi önce kendi müziğimizin öğrencilerimize tam anlamıyla gösterilmesi evrensel alanda nerede olduğumuzun farkında olması gerekmektedir...”.

Kaçar (2007)'in da belirttiği üzere, “doğduğu andan itibaren ninnilerle karşılaşan ve gözlerini açtığı anda, kendi makamsal müzikleriyle, sosyal çevresiyle zaten tanışmış olan çocuklara ve gençlere; çevreden evrene yaklaşımıyla geleneksel müzik kültürünü vermek, müziği, dolayısıyla sanatı sevdirmek daha kolay olmaktadır. Müzik kültürü, müzik zevki, müzik beğenisi açısından yeterince donatılamayan, kaliteyi yakalayamayan ve seçici olamayan çoğu gençlik ile ülkenin kültürel kalkınması birbiriyle bağlantılıdır.”

“Ders Kitaplarındaki Şarkılar Yetersizdir/Ders Kitabı İşlevsel Değildir”

Okul eğitiminde en önemli kaynak ders kitabıdır. Müzik dersinde de ders kitabı amaçlara ulaşmada önemli bir araçtır. İlköğretimde kullanılan müzik ders kitaplarının uygulamadaki işlevselliğini araştıran Göher (2006)'in çalışması, müzik öğretmenlerinin müzik ders kitaplarından eğitim süreci içinde yeterince faydalanamadığını ortaya koymuştur.

Bu konuda katılımcılar, aşağıdaki ifadeler ile görüş bildirmişlerdir: “KÖ4: Ders kitaplarının iç açıcı olmaması ve içindeki şarkıların zevkli olmaması bir sorundur...,KÖ5: Ders kitabının içeriği kötü, şarkıların çocuklarının ilgi ve yeteneklerinin göz önüne alınarak hazırlanması gerekir...,EÖ6: Şarkıların az sayıda ve bu jenerasyon çocuklarına hitap etmemesi de bir sıkıntıdır. Bu yüzden genelde maddi bedel ödeyip kitaplar el etmeye çalışıyoruz ya da kendi etkinliklerimize yönelik besteler üretiyoruz...,EÖ9: Sistem nota bilgisine değil şarkı sözüne bağlıdır... Her sene aynı kitapta aynı örnekler kullanılmaktadır...,EÖ13: Müfredattaki şarkılar çok eski ve yenilenmemiş...,KÖ19: Dayatılan müzik müfredatı özellikle müzik dersi için yetersiz ayrıca nota eğitiminden uzak şiir kitabı gibi...,EÖ25: Kitabın içeriğini oluşturan şarkıların , öğrencilerin zihinsel gelişimlerinin ve beğenilerinin gerisinde olduğuna inanıyorum. Müzik derslerinin kalitesinin artırılmasında dersin içeriğinin ve ders kitabının içindeki şarkıların değiştirilmesi etkili olacaktır...,KÖ27: Kitabın içindeki şarkılar az ve yetersiz...,EÖ28: Kitaplar yetersiz olduğu gibi içindeki şarkılar zevksiz...”.

İfadelerden hareketle, katılımcıların ders kitaplarındaki şarkılarla ilgili olumsuz görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Durumun, ders kitaplarında yer alan şarkıların nitelik ve seçimi ile ilgili olduğu düşünüldüğü belirlenmiştir. Bu araştırmada Göher'in araştırmasını destekler nitelikte bir bulgu elde edilmiştir. Buna göre ilköğretim müzik öğretmenleri, ders

kitaplarını şarkı sayısı bakımından yetersiz görmekte, bu nedenle kitabın işlevini sorgulamaktadırlar.

“Dersler Öğrenci Merkezli İşlenememektedir”

Bulgular, kalabalık sınıflar başta olmak üzere sayılan bir çok etkenin öğrenci merkezli eğitim anlayışının benimsenmesine ve uygulanmasına olanak vermediğini göstermektedir. Katılımcıların konuya ilişkin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“EÖ1: Öğrenci merkezli bir yönteme yer verilmesi güzel. Ancak kalabalık sınıflarda ve bir saatte bunu başarmak mucize...,KÖ3: Yeni program öğrenci merkezli , çocuğu aktif kılan bir yönetimi var ama donanımı olmayan bir ortamda bunu uygulayamıyoruz...,KÖ7, EÖ20, EÖ25: dersin öğrenci merkezli işlenebilmesi için haftalık müzik dersi saatinin bir ders saatinden iki ders saatine çıkarılması gerekmektedir...,EÖ8: Yapılandırıcı yaklaşımla hazırlanmış program genel anlamda güzel ama bir ders saati istenilenleri yapmak ve uygulamak için yetmiyor...,EÖ 10 ve EÖ 25: Sınıf mevcutlarımız çok kalabalık olduğu için uygulamalı , öğrenci merkezli , yaratıcılığa dayalı etkinlikler yapmamız mümkün olmuyor...”.

Araştırmaya katılan öğretmenler derslerin öğrenci merkezli işlenememesini bir sorun olarak dile getirirler de, bu durum aynı zamanda bir sonuçtur. Daha önce fark edilmeyen veya çözülemeyen bir sorun başka bir soruna neden olabilmektedir.

“Derste Yapılacaklar Açık ve Net Olarak Belirtilmiştir”

Öğretmenler (EÖ29 ve KÖ30) müzik dersi ile ilgili olarak uygulama yönergelerinin açık ve net olduğunu *“yeni öğretim programını genelde beğendim. Herşeyi açık açık anlatmışlar ve yapacakları belirtmişler. ne yapman gerektiğini düşünmüyorsun...”* cümlesiyle bildirmişlerdir. Bu açıdan uygulama sürecinde gerçekleşen bir sorun bulunmamaktadır.

“Program Yapılandırıcı Yaklaşımla Hazırlanmıştır”

Araştırmaya katılan öğretmenler, *“KÖ3: Yeni program öğrenci merkezli , çocuğu aktif kılan bir yönetimi var...,EÖ8 ve EÖ12: Yapılandırıcı yaklaşımla hazırlanmış program genel anlamda güzel...,KÖ30: Programda yapılandırıcı yaklaşım kullanılması çok iyi...”*

cümleleriyle programın yapılandırıcı yaklaşımla hazırlanmasından memnuniyet duyduklarını, bu yaklaşımı benimsediklerini ve uygulamak istediklerini ifade etmişlerdir.

“Programın Daha Kullanışlı Olmasına Çalışılmalıdır ”

Güncel ilköğretim müzik eğitimi programının kullanışlı olduğunu ifade eden katılımcılar oldukça az sayıdadır. Bu yönde görüş bildiren katılımcıların ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“EÖ8 ve EÖ12: Yapılandırıcı yaklaşımla hazırlanmış program genel anlamda güzel...,EÖ29 ve KÖ30: Program genel olarak kullanışlıdır...”

Bu ifadeleri belirten öğretmenler dışındaki katılımcıların benzer yönde görüş bildirmemesi, görüşe katılmadıklarını düşündürmektedir. Genel tablo incelendiğinde, programın çok kullanışlı olmadığı, öğretmenlerin ihtiyaçlarının uygulama şartlarındaki eksikliklerin giderilerek daha kullanışlı bir program oluşturulması yönünde olduğu anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Temel Eğitim olarak da adlandırılan ilköğretim; bireyi yaşama hazırlayarak, yetenek ve yaratıcılığını ortaya çıkarmayı amaçlar. Bu amaçlara erişmek, onları gerçekleştirmek için seçilmiş derslerle ve bu derslerin başarıyla yürütülebilmesiyle mümkündür. Müzik dersi de öğrencinin kendini ifade edebileceği, yeteneklerini fark edip geliştirebileceği, kişisel ve sosyal beceriler edinebileceği temel derslerden biridir. İlköğretim çocuğunun etkinlikleri yaparak ve yaşayarak gerçekleştirmesi dersin hedeflerine ulaşması için bir koşuldur. 2006 Müzik Öğretim Programı bu yaklaşımı benimsemiştir. “İlköğretim müzik dersi öğretim programı, genel müzik eğitimi içerisinde yer alan ve farklı yöntem ve tekniklerle bireylerin her yönden dengeli, tutarlı ve sağlıklı yetişmelerini sağlamaya yönelik bir anlayış ve içerikle düzenlenmiştir.” (Ataman, 2009). Burada göz önünde bulundurulacak temel ilkelerden biri programın öğrenci merkezli olmasıdır. Ancak öngörülen bu koşulla ilgili olarak; okullardaki fiziki şartların yetersizliği ve sınıfların kalabalık olması, öğrencilerle bire bir ilgilenebilmeyi zorlaştırmakta ve müzik öğretmenlerinin çalıştıkları ortamlardan kaynaklanan sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tür sorunlar, iyi hazırlanmış bir programın dahi uygulanmasını güçleştirebilmektedir.

Öneriler

- 1-Çalışma, sınıfların kalabalık olmasının öğrenci merkezli eğitim anlayışının benimsenmesine ve uygulanmasına olanak vermediğini ortaya çıkarmıştır. Bu durum, sınıf yönetimi sorunlarının yanı sıra iyi hazırlanmış olan programın da etkili yürütülememesine neden olmaktadır. Bu bulgulardan hareketle, yeni yapılacak düzenlemelerde “kalabalık sınıf” sorununun ivedilikle ele alınması gerekmektedir.
- 2-Eğitimde çağdaşlaşma amacıyla programlar ve uygulamalar değiştikçe hizmetiçi eğitim ihtiyacı devam edecektir. Bu nedenle hizmetiçi eğitim sürekli olarak verilmeye devam edilmelidir.
- 3-Araştırma bulgularının imkanlar dahilinde değerlendirilmesinin eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- 4-Yeni araştırmacılara ise bölge farklılıklarına göre ilişkiel durum tespiti için, farklı bölgelerde araştırmalar yürütmeleri önerilmektedir.

Makalenin Bilimdeki Konumu(Yeri)

Müzik Eğitimi ABD.

Makalenin Bilimdeki Özgünlüğü

Bu çalışma, ilköğretim müzik eğitimi sürecine yönelik düşüncelerin ortaya konulması, eğitimin temeli olan ilköğretim düzeyinde niteliğin artırılması yönünde kaynak olması bakımından önemlidir. İlköğretim müzik eğitimi sürecinde programın uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüşlerine başvurmak, hazırlanan programın uygulanabilirliğinin tespit edilmesi açısından gerekli görülmektedir. Bu çalışma, Milli eğitimle ilgili önemli kararların alındığı şura toplantılarında diğerlerine nispeten az olan müzik öğretmenlerinin değerlendirme sürecine dâhil edilmesi yönüyle literatüre katkı sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

- Arıcı, İ. (2011). 2006 İlköğretim Müzik Programının Uzman ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ataman, Ö. G. ve Hasan H. O. (2009). İlköğretim Müzik Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Yaklaşımına Dayalı İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programına Yönelik Görüşleri. (Balıkesir Örneği) 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Samsun.
- Başaran, İ. E. (1996). Türkiye Eğitim Sistemi. Ankara:Yargıcı Matbaası.
- Binbaşıoğlu, C. (2000). Okulda Ders Dışı Etkinlikler. MEB Öğretmen Kitapları Dizisi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Demirel, Ö. (2004). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Göher, F. M. (2006). İlköğretimde Kullanılan Müzik Ders Kitaplarının Uygulamadaki İşlevselliği. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Denizli.
- Göğüş, G. (2008). İlköğretim I. Kademe Müzik Eğitiminde Öğretmenin Etkinliği. Uludağ Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(2), s: 369-382.
- Gündoğdu, E. (2007). Millî Eğitim Şuralarında Ortaöğretim Müzik Öğretimi Üzerine Alınan Kararların Ortaöğretim Müzik Öğretim Programlarına Etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.
- Kaçar, G. Y. (2007). Geleneksel Çalgılardan Ud'un Müzik Öğretmenliğinde Kullanılması. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 22, Yıl: 2007/1, s:111-121.
- Küçüköncü, H. Y. (2007). Sınıf Öğretmenliği'nde Müzik Eğitimi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı 7, s:8-12.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2006). İlköğretim Müzik Öğretim Programı, (28.08.2006 Tarih ve 348 Sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı).www.meb.gov.tr . Kaynaktan 16/6/2012 tarihinde alınmıştır.

- Say, A. (1996). Liselerde Müzik Baş Eserlerinin Tanıtılması. Say, A.(Edt.) Müzik Öğretimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sönmez, V. (1994). Öğretmen El Kitabı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2009). Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin K. ve Aksüt M. (2002). İlköğretim I. Kademedeki Müzik Derslerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı:2, s:105-118.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2006). Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Uludağ, Z. ve Odacı, H. (2002). Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Fiziksel Mekân. Millî Eğitim Dergisi, Sayı:150, s: 153-154.
- Varış, F. (1994). Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler. Ankara: Alkım Yayıncılık.